

Työ- ja elinkeinoministeriö
kirjaamo@tem.fi, eeva-liisa.kortekallio@tem.fi
Opetus- ja kulttuuriministeriö
eeva.kaunismaa@minedu.fi

Viite: TEM/1345/00.06.02/2018

LAUSUNTO KOMISSION EHDOTUKSESTA EU:N TUTKIMUKSEN JA INNOVAATIOIDEN
PUITEOHJELMAKSI 2021-2027, HORISONTTI EUROOPPA

Ohjelmarakenne on hyvä, rahoitustasoa tarpeen nostaa

Uuden Horisontti Eurooppa -ohjelman **kolmen pilarin rakenne tuo jatkuvuutta** nykyiseen Horisontti 2020 -ohjelmaan nähden, mikä on kannatettavaa.

Ohjelman kokonaisbudjetissa tulee pyrkiä selkeään tasokorotukseen.

Pascal Lamyn johtaman, komission koolle kutsuma korkean tason ryhmän ehdotus 140-160 miljardin euron budjetista on oikeansuuntainen nyt esitetyn 100 miljardin sijaan. Korotus voidaan tehdä EU:n kokonaisbudjettia kasvattamatta, kun koko budjettikehyksen lähtökohdaksi otetaan uudistumisen tukeminen.

Ohjelman **budjettijakaumaa** on myös **tarpeen tarkastella**. Ensimmäisen pilarin pitkäaikaiset vankat näytöt mm. ERC:n osalta ja sen toimiin kohdistuva hakupaine olisi tarpeen huomioida esitettyä suuremmalla budjettiosuudella. Eurooppalaisille tutkimusinfrastruktuureille esitetään nykyistä pienempää budjettia, vaikka nämä ovat toiminnaltaan ja kokoluokaltaan selkeästi eurooppalaista lisäarvoa tuottavia kokonaisuuksia.

Toisen pilarin temaattiset TKI-painoisteet ovat jatkoa edellisistä ohjelmista hieman uudella tavalla ryhmiteltynä. Tämä tuo kaivattua jatkuvuutta. Painopisteet kattavat laajasti keskeiset globaalit haasteet ja tutkimustoiminnan kirjon. Haasteiden keskinäistä rahoitusjakaumaa on syytä vielä tarkastella ja perustella. Osion **missiolähtöisyyden on perustuttava ensisijaisesti yhteiskehittämisen periaatteille**, jolloin erilaiset TKI-toimijat perustutkimuksesta mahdollisiin tutkimustulosten hyödyntäjiin voivat olla mukana hankkeissa.

On **tärkeää, että EU:n tasolla keskitytään tukemaan erityisesti suuren riskin ja radikaalien innovaatioiden tukemista**. Vähäisemmän kehittämisen julkisen tuen tulee tapahtua pääasiallisesti kansallisista ja EU:n rakennerahastovaroista. Kolmannen pilarin innovaationeuvosto (EIC) vaikuttaisi kohdistuvan tässä mielessä oikein. EIC:n toimien on oltava avoimia perustutkimuksesta tulosten käyttäjiin. Osiossa tulee varmistaa, että korkeakoulut ja tutkimuslaitokset ovat tiiviisti mukana, jotta tutkimuspohjaisten radikaalien innovaatioiden kaupallistaminen ja käyttöönotto vauhdittuisi.

Laatu ja vaikuttavuus oleelliset arviointikriteerit

TKI-toiminnan **korkean laadun ja vaikuttavuuden on jatkossakin oltava** EU:n TKI-ohjelmien **rahoituksen keskeiset kriteerit**, kuten komissio esittää. Ohjelmassa on oltava riskinottoa niin perustutkimuksen kuin lähempänä markkinoita olevankin tutkimuksen osalta.

Ohjelman jälkiarvioinnin ja -monitoroinnin kriteerien tulee olla sellaisia, että ne mittaavat tavoiteltua asiaa ja ovat objektiivisesti mitattavissa.

Avoim tieto, tutkimus ja innovaatiot ohjelman ytimeen

EU:n rahoitusohjelmilla on ollut positiivinen vaikutus Open Access -kehitykseen niin julkaisujen kuin tutkimusdatankin osalta. Tämä on positiivista tiedon nopean leviämisen ja uudenlaisten yhteistoiminnallisten tiedontuotannon tapojen vuoksi.

On kannatettavaa, että avoimen tieteen ja datan vaatimus on uuden Horisontti -ohjelman ytimessä. Avoimen tiedon käytäntöjä tulee ottaa aiempaa laajemmin käyttöön. Samalla on kyettävä ratkomaan asiaan liittyviä juridisia, eettisiä, liiketoiminnallisia, rahoituksellisia, teknisiä ja koulutuksellisia kysymyksiä.

Hallinto ja rahoitusmuodot käyttäjäystävällisiksi

Esityksen tavoite ohjelman hallinnollisesta yksinkertaistamisesta on kannatettava.

Ehdotetuissa uusissa kumppanuusmuotojen käynnistämisessä ja painottamisessa tulee hyödyntää saatuja kokemuksia aiemmista vastaavista EU-tason toimista. Toimiviksi koetut ja hyviä tuloksia tuovat mallit tulee ottaa pohjaksi.

Korkeakoulujen osalta avustukset ovat käytännössä ainoa mahdollinen rahoitusmuoto ja edellytys niiden osallistumiselle puiteohjelmiin.

Lainoja TKI-toiminnan rahoitusvälineinä voitaneen hyödyntää lähempänä markkinoita olevissa hankkeissa, mutta ohjelman sisäisissä rahoitusinstrumenteissa lainarahoituksen suhteellista osuutta ei tule kasvattaa. Selkeästi määritellyissä ja mitattavissa haasteissa (ns. Man on the Moon) voitaisiin käyttää nykyistä enemmän myös palkintomallia.

Nykyisellä rahoituskaudella H2020-rahoitusta siirrettiin lyhyemmän jänteen taloudellisen toiminnan tukemiseen Euroopan strategisten investointien rahaston (ESIR) kautta. Seuraavalla ohjelmakaudella vastaavanlaisia siirtoja ei tule tehdä TKI-ohjelmista.

Synergia muiden EU-ohjelmien kanssa

Puiteohjelman ja muiden EU:n rahoitusohjelmien välille on haettu synergioita jo pitkään. Tämä on järkevää ja esimerkiksi ehdotettu Seal of Excellence käyttö rakennerrahastorahoituksessa voi lisätä laadukkaiden TKI-hankkeiden tukea EU-tasolla. Yhteistyö ei saa liudentaa Horisontti-hankkeiden valintakriteerejä.

Ystävällisin terveisin

Sivistystyönantajat ry

Heikki Holopainen
Elinkeinopoliittinen asiantuntija